

Grey Scale #13

DANES PICTA .COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

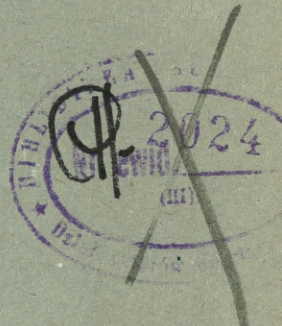
T

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

Egz. nr 3

Pik dypl. Stefan TRETYN

OBRONA PUŁKU (pz, pcz)

Wykład

WARSZAWA

STYCZEŃ

1986

45996

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

T

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~
Egz. nr 3

Płk dypl. Stefan TRETYN

OBRONA PUŁKU (pz, pcz)

Wykład

WARSZAWA

STYCZEŃ

1986

45996

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

PODSTAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1989 roku
art. 86 ust. 2
(Dz. U. RP Nr 11 poz. 95)
Podpis

JAWNE

~~_____~~
~~_____~~
Egz. nr ..3

ZATWIERDZAM
SZEF KATEDRY TAKTYKI OGÓLNEJ

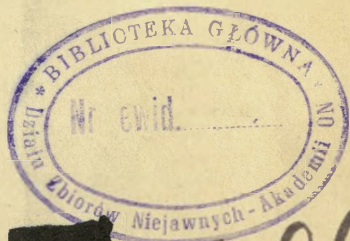
płk dypl. Witold WÓJCIK

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

TEMAT: "OBRONA PUŁKU /pz,pcz/"

Wykład

45996

4 s.

PLAN WYKŁADU

	str.
WSTĘP	3
I. ZASADY OGÓLNE	4
1. Obrona, jej istota i współczesny charakter	4
2. Warunki przejścia do obrony	6
3. Rola, miejsce, możliwości i zadania pułku w obronie	9
4. Struktura rejonu obrony pułku	11
a/ Ugrupowanie bojowe pułku	11
b/ System ognia pułku	13
c/ Inżynieryjna rozbudowa rejonu obrony pułku	15
II. NIEKTÓRE PROBLEMY PRZYGOTOWANIA OBRONY PUŁKU	18
III. PROWADZENIE OBRONY PRZEZ PUŁK	21
a/ Udział pułku w zerwaniu lub osłabieniu natarcia nieprzyjaciela	22
b/ Odparcie ataku i załamanie natarcia nieprzyjaciela przed przednią skrajem	22
c/ Rozbicie nieprzyjaciela w głębi obrony.	24
ZAKOŃCZENIE	26
WYKAZ LITERATURY	27
WYKAZ MATERIAŁÓW, KTÓRE NADGA BYĆ WYKORZYSTANE W WYKŁADZIE	27

WSTĘP

Założenia doktrynalne zakładają dominację działań zaczepnych. Trudno jednak widzieć sens działań zaczepnych bez działań obronnych. W każdych warunkach obrona jest nieuchronną koniecznością i z reguły dla słabszego, rodzajem działań wymuszonych ale często koniecznych. Obrona stanowi rodzaj walki wymuszonej lub zamierzonej prowadzonej wówczas gdy natarcie jest niemożliwe lub niecelowe.

W programie nauczania (słuchaczy) szkoleniu wojsk dużo czasu i uwagi poświęca się na opanowanie przez dowódców wszystkich szczebli dowodzenia, oficerów sztabu zasad organizacji i prowadzenia obrony.

W wykładzie omówione zostaną tylko węzłowe problemy obrony naświetlone zgodnie z Regulaminem Walki. Słuchacze powinni samodzielnie studiować problematykę obrony wykorzystując głównie Regulamin walki oraz literaturę uzupełniającą.

I. ZASADY OGOLNE

2. Obrona, jej istota i wspolczesny charakter

Obrona stanowi rodzaj walki wymuszonej lub zamierzonej, prowadzonej wówczas, gdy natarcie jest niemożliwe lub niecelowe.

* Celem obrony jest 1/udaremnienie lub odparcie natarcia przeważających sił nieprzyjaciela, 2/zadanie mu znacznych strat, 3/utrzymanie ważnych rejonów /rubieży/ i 4/w ten sposób stworzenie sprzyjających warunków przejścia do natarcia. 1/

* Istotą obrony jest trwałość zorganizowanego oporu na określonej rubieży, rozbięcie zgrupowań uderzeniowych nieprzyjaciela, a w wypadku jego włamania - odtworzenie położenia wyjściowego. Z uwagi na ważność bronionego obszaru /kierunku/ i znajdujących się na nim obiektów, ilość sił i środków zaangażowanych do obrony oraz wielkości zgrupowań uderzeniowych nieprzyjaciela i celu ich działań - może ona mieć znaczenie taktyczne, operacyjne a nawet strategiczne. 2/

Obecne możliwości związków taktycznych i oddziałów w zakresie osiągania celów obrony, znacznie wzrosły. ^{N^o}Wzrost możliwości w decydujący sposób wpłynęła broń jądrowa, jak również duże nasycenie czołgami, transporterami opancerzonymi, środkami przeciwpancernymi, maszynami inżynieryjnymi i inną techniką bojową.

Te właśnie czynniki pozwalają organizować trwałą i aktywną obronę na jakościowo nowych zasadach.

Do czasu pojawienia się broni jądrowej utrzymanie ważnych rejonów osiągało się przez obsadzenie ich gęstym zgrupowaniem sił i środków w rozbudowanych systemach transzei pozycji i pasów obrony.

W drugiej wojnie światowej dywizji wyznaczano pas o szerokości 6-8 km i głębokości do 5 km. W tym pasie, dywizja na kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela tworzyła gęstość 1,5-2 batalionów piechoty na 1 km frontu /8DP z 15kp w obronie pod Kurskiem/.

W obecnych warunkach problem ten rozwiązywany jest w inny sposób. Ponieważ na wybranych kierunkach nieprzyjaciół będzie używał broni jądrowej głównie na wojska broniące ważnych rejonów, stąd ześrodkowanie wysiłku wojsk broniących tych rejonów osiąga się przede wszystkim przez wykonanie uderzeń jądrowych i ogniowe

1/Regulamin Walki Wojsk Lądowych Sił Zbrojnych PRL - cz.I par.368.

2/Biuletyn Informacyjny 1/142/.

porażenie nieprzyjaciela wszystkimi rodzajami broni i uderzeniami lotnictwa oraz uporczywe utrzymanie ważnych rejonów. Ważne rajony obecnie będą również obsadzone, ale nie z takim nasyceniem jak to miało miejsce podczas drugiej wojny światowej i przyjmowane w praktyce szkoleniowej w latach pięćdziesiątych po wojnie.

Krótkotrwały charakter obrony, konieczność rozródkowania się wzdłuż i w głąb spowodowały odejście od rozbudowy obrony systemem ciągłych traszeli. Obecnie obrona oparta jest na punktach oporu i rejonach obrony. Tak rozbudowana obrona zmniejsza skutki oddziaływania broni jądrowej na wojska i technikę bojową, z drugiej zaś strony nasycenie wojsk środkami ogniowymi w tym głównie przeciwpancernymi zapewnia skuteczne rażenie nieprzyjaciela w lukach między punktami oporu i rejonami obrony.

W działaniach z użyciem tylko konwencjonalnych środków rażenia podstawą obrony jest porażenie nieprzyjaciela ogniem wszystkich rodzajów broni i uderzeniami lotnictwa, uporczywe utrzymanie przez wojska ważnych rejonów oraz rozbicie nieprzyjaciela, który wdarł się do rejonu /pasa/ obrony, kontratakami oddziałów /pododdziałów/ zmechanizowanych i pancernych.

W warunkach użycia broni jądrowej podstawą obrony jest porażenie nieprzyjaciela bronią jądrową, w połączeniu z oddziaływaniem ogniem konwencjonalnym, utrzymywaniem ważnych rejonów, szerokim stosowaniem manewru i wykonywaniem kontrataków.^{1/}

Obrona wogóle, a więc i obrona pułku powinna być trwała i aktywna, zdolna odeprzeć uderzenia nieprzyjaciela przy użyciu różnych środków walki.

* Trwałość obrony w największym stopniu zależy będzie od wykonania skutecznych uderzeń jądrowych na nacierającego nieprzyjaciela, przygotowania obrony do odparcia natarcia przeważających sił nieprzyjaciela, umiejętne wykorzystania terenu jego rozbudowy inżynierskiej i przygotowanego systemu zapór, stworzenia głęboko urzutowanego i nieszablonego ugrupowania wojsk, umiejętne wykorzystania porażenia ogólnego nieprzyjaciela oraz skutecznej osłony skrzydeł i luk. Istotną rolę odgrywa wytrzymałość broniących się wojsk i ich wysoki duch moralny.

---

^{1/}Regulamin Walki Wojsk Lądowych Sił Zbrojnych PRL, cz.I par.369.

Broniące się wojska nie mogą opuszczać zajmowanych pozycji /rejonów/ i wycofywać się bez rozkazu przełożonego. Powinny być gotowe do działania bez łączności taktycznej z sąsiadami i w otoczeniu.

Aktywność obrony jest jedną z ważniejszych cech, jest zasadniczym elementem, zdolnym pozbawić nacierającego nieprzyjaciela jego głównego atutu, jakim jest inicjatywa. Aktywność w obronie osiąga się przez: ¹nieprzerwane prowadzenie rozpoznania; ²niezwłoczne niszczenie środków napadu jądrowego nieprzyjaciela; ³aktywne i śmiałe działania wojsk w połączeniu z uporczywym utrzymaniem ważnych rejonów; ⁴wykonanie we właściwym czasie śmiałego manewru siłami i środkami oraz ogniem i zaporami na zagrożone kierunki; ⁵wykonanie zdecydowanych kontrataków na nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony.

Podsumowując zagadnienie istoty i charakteru współczesnej obrony można stwierdzić, że polega ono przede wszystkim na porażeniu nieprzyjaciela bronią jądrową, ogniową porażeniu wszystkimi rodzajami broni i uderzeniami lotnictwa, uporczywym utrzymywaniu ważnych rejonów zamykających prawdopodobne kierunki natarcia nieprzyjaciela, szerokim manewrze ogniem, siłami i środkami, kontratakach oraz na szerokim stosowaniu zapór.

2. Warunki przejścia do obrony

Najczęściej wojska zmuszone będą przejść do obrony, ponieważ nie będą w stanie rozpocząć lub kontynuować już rozpoczętych działań zaczepnych. Taki sposób przejścia wojsk do obrony nazywany wymuszonym. W takich wypadkach zamiar przejścia do obrony będzie wpływał z niekorzystnego stosunku sił lub podyktowany będzie przez inne czynniki np.: trudne warunki terenowe, brak paliwa, amunicji bądź też wyczerpanie się sił w toku natarcia.

Warunki przejścia dywizji /pułku/ do obrony mogą być różne, zależą przede wszystkim od ogólnej sytuacji operacyjno-taktycznej, położenia, składu i możliwości bojowych dywizji /pułku/ oraz charakteru działań nieprzyjaciela i prawdopodobnego sposobu użycia przez niego broni masowego rażenia, charakteru i rodzaju dotychczasowych działań bojowych pułku, ogólnego celu działań wojsk wyższego

szczebla dowodzenia oraz zadań obronnych pułku, ilościowego i jakościowego stosunku sił na kierunku działań zarówno pułku jak i bezpośrednich sąsiadów; czasu przeznaczanego na organizację obrony pułku; warunków meteorologicznych i pory roku.

Doświadczenia ćwiczeń wskazują, że najtrudniejsze warunki przejścia wojsk do obrony istnieją w sytuacji organizowania obrony w początkowym okresie wojny, gdy nieprzyjaciel uprzedził w operacyjnym rozwinięciu wojsk i przejął inicjatywę; przechodzenia do działań z użyciem broni masowego rażenia, zwłaszcza broni jądrowej; poniesienia w sposób gwałtowny dużych strat i konieczności przechodzenia do obrony w terenie niesprzyjającym do prowadzenia tego rodzaju walki.

Z przedstawionych warunków przejścia wojsk do obrony wynika, że obrona może być przygotowana zawczasu lub organizowana w toku walki. Przejścia do obrony może nastąpić bez styczności lub w styczności z nieprzyjacielem.

Organizowanie obrony zawczasu stwarza dogodne warunki do rozbudowy inżynieryjnej pasa /rejonu/ obrony i zapór inżynieryjnych oraz przygotowania systemu ognia. Będzie to obrona organizowana bez styczności z nieprzyjacielem.

Organizowanie obrony w toku walki będzie miało miejsce w natarciu, głównie w celu odparcia przeciuderzenia /kontrataku/ przeważających sił nieprzyjaciela, dla osłony głównego zgrupowania uderzeniowego wojsk wyższego szczebla dowodzenia, po osiągnięciu nakazanej rubieży, wyczerpaniu się możliwości do natarcia /poniesienie dużych strat w wyniku uderzeń jądrowych, braku amunicji, paliwa itp./. Będzie to obrona organizowana z reguły w styczności z nieprzyjacielem. Na organizację i prowadzenie obrony zasadniczy wpływ na styczność z nieprzyjacielem lub jej brak.

Należy zakładać, że przejście do obrony w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem będzie najbardziej typowym zjawiskiem na współczesnym polu walki. Doświadczenia ćwiczeń wykazują, że w większości wypadków dywizja a w jej składzie pułk przechodzi do obrony w styczności z nieprzyjacielem. Ten sposób przechodzenia pułku do obrony może mieć miejsce w natarciu podczas odpierniania przeciuderzenia /kontrataku/ przeważających sił nieprzyjaciela, w wyniku niepomyślnego przebiegu boju spotkaniowego, załamania się natarcia dla umocnienia i utrzymania uchwyconych rejonów do czasu podejścia

sił głównych, celem zabezpieczenia otwartego skrzydła nacierającej dywizji, wyczerpaniu się możliwości prowadzenia dalszego natarcia /duże straty, brak środków materiałowych, zmęczenie wojsk itp./.

Przechodzenie pułku do obrony w styczności z nieprzyjacielem zmusza do pośpiesznego wykonywania wielu różnorodnych czynności organizacyjno-obronnych. Jako jedną z pierwszych czynności będzie organizacja systemu ognia.

Szczególne trudności wystąpią w pododdziałach pierwszego rzutu. Przewaga nieprzyjaciela i jego bezpośrednie oddziaływanie w znacznym stopniu utrudni a niekiedy wręcz uniemożliwi manewr i dokonanie niezbędnych przegrupowań. Stąd też pułk często do obrony będzie przechodził w takim ugrupowaniu, w jakim nacierał. Pododdziały pułku będą przechodziły do obrony nie jednocześnie, lecz w miarę osiągnięcia określonej rubieży. W ugrupowaniu pułku mogą powstać luki umożliwiające nieprzyjacielowi przenikanie jego sił w głąb obrony, atakowanie ze skrzydeł i uderzenie na tyły. Powyższe warunki mogą powodować, że przedni skraj nie będzie miał ciągłego frontu. Charakterystycznym zjawiskiem występującym w tych warunkach będzie z reguły bardzo ograniczony czas na organizację obrony.

Przejęcie pułku do obrony bez styczności z nieprzyjacielem będzie zjawiskiem rzadkim, mniej typowym we współczesnych działaniach bojowych, będzie miało miejsce przede wszystkim podczas organizacji obrony przez drugie rzuty i odwody.

Pojęcie styczności jest pojęciem względnym, jest to przede wszystkim możliwość wzajemnego bezpośredniego rażenia ogniem podstawowych środków określonego szczebla organizacyjnego. Za styczność bezpośrednią uważa się takie oddalenie walczących stron, które pozwala na wzajemne obezwładnienie ogniowe środkami występującymi na danym szczeblu.

Pułk będzie organizował obronę bez styczności z nieprzyjacielem, wtedy gdy jego elementy ugrupowania znajdują się poza zasięgiem ognia artylerii nieprzyjaciela. Będzie to miało miejsce w przypadkach przechodzenia do obrony:

- wybrzeża morskiego lub wyspy;
- gdy dywizja organizuje obronę bez styczności;
- w drugim rzucie lub odwodzie dywizji;
- gdy pułk działa jako oddział wydzielony w pasie przesłaniania.

Brak styczności z nieprzyjacielem pozwala na wykorzystanie wojska do wykonania prac inżynierskich w ramach rozbudowy rejonu obrony pułku oraz przegrupowania sił i środków zgodnie z zamiarem walki obronnej.

Podczas przechodzenia pułku do obrony bez styczności z nieprzyjacielem istnieją dogodne warunki przede wszystkich do szczegółowego rozpoznania terenu, lepszego jego wykorzystania podczas rozbudowy rejonu obrony. Istnieją korzystniejsze warunki do organizacji systemu ognia, można też efektywniej wykorzystać maszyny inżynierskie i inny sprzęt.

Styczność lub brak styczności z nieprzyjacielem są ważnymi, ale nie jedynymi warunkami, w których może być organizowana obrona. Wojska mogą przechodzić do obrony w różnej sytuacji, przy różnej **aktywności** aktywności, różnym własnym składem organizacyjnym przy mniej lub więcej skomplikowanej sytuacji skażeń, różnej porze roku i warunkach meteorologicznych.

Niezależnie jednak od warunków i sytuacji taktyczno-operacyjnej w jakich pułk przechodzi do obrony, obrona powinna być tak zorganizowana, aby mogła skutecznie przeciwstawić się uderzeniom wojsk pancernych nieprzyjaciela i oddziaływaniu jego środków ogniowych.

3. Rola, miejsce, możliwości i zadania pułku w obronie

Pułk prowadzi obronę z zasady w ramach dywizji, rzadziej samodzielnie. Rola pułku w obronie zależy od miejsca w ugrupowaniu bojowym dywizji, zadania i ważności bronionego przez niego rejonu, posiadanych sił i środków.

Pułk zmechanizowany może organizować i prowadzić walkę obronną w pierwszym lub drugim rzucie dywizji /odwodzie ogólnym/, natomiast pułk czołgów w dywizji zmechanizowanej jako bardziej predysponowany do wykonania kontrataków z zasady będzie używany w obronie w drugim rzucie dywizji. Pułk występujący w pierwszym rzucie dywizji może się bronić na głównym lub pomocniczym kierunku obrony dywizji.

Rola pułku będącego w pierwszym rzucie polega na zadaniu nieprzyjacielowi dużych strat przed przednią skrajem obrony i utrzy-

naniu ważnych rejonów decydujących o trwałości obrony.

Rola pułku drugiego rzutu dywizji polega na rozbiciu nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony i załamaniu jego natarcia.

Pułk i batalion bronią rejonów obrony.

Szerokość rejonu zależy od możliwości bojowych pułku, ich miejsca w ugrupowaniu bojowym, właściwości terenu, przewidywanej siły i sposobu działania nieprzyjaciela a także wymaganego rozśrodkowania pododdziałów w celu zmniejszenia ich wrażliwości na uderzenia jądrowe nieprzyjaciela.

Jednym z istotnych czynników wpływających na szerokość rejonu obrony są możliwości bojowe.

Kompania piechoty ma możliwość organizacji i prowadzenia obrony w punkcie oporu o szerokości do 1,5 km oraz głębokości do 1 km, a kompania czołgów do 2 km i głębokości do 1,5 km. Luki między kompanijnymi punktami oporu mogą wynosić do 1,5 km. Wychodząc z tych możliwości batalion piechoty może bronić rejonu o szerokości do 5 km.

Luki między batalionowymi rejonami obrony powinny z jednej strony zapewnić rozśrodkowanie wzdłuż frontu tak, aby jedno uderzenie jądrowe średniego kalibru nie poraziło dwóch batalionów, a z drugiej strony by środki tychże batalionów były w stanie je osłonić.

Biorąc pod uwagę szerokość rejonów obrony batalionów oraz lukę między nimi szerokość rejonu obrony pułku może wynosić 10-15 km. W obronie wybrzeża morskiego i obronie organizowanej w celu osłony granicy państwowej szerokość rejonu obrony pułku może być większa.

Głębokość rejonu obrony powinna zapewnić potęgowanie przeciwdziałania, wzajemną więź taktyczną między elementami ugrupowania bojowego, swobodny manewr wojsk, szczególnie drugich rzutów i odwodów, rozśrodkowanie pododdziałów w celu obrony przed bronią masowego rażenia.

Głębokość rejonu obrony batalionu może wynosić do 3 km, a pułku do 12 km.

Treścią zadania pułku pierwszego rzutu dywizji będzie zadanie nieprzyjacielowi strat na podejściach i przed przednim skrajem obrony i utrzymanie rejonów /rubieży/ decydujących o trwałości obrony a w wypadku włamania się nieprzyjaciela niszczeniu go

kontratakami drugiego rzutu. Gdy kontratak jest niemożliwy lub niecelowy, niedopuszczając do rozprzestrzeniania się nieprzyjaciela w głąb obrony i w stronę skrzydeł, stworzyć warunki do wykonania kontrataku drugim rzutem dywizji.

* Treścią zadania pułku drugiego rzutu dywizji będzie rozbiście nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony i załamaniu jego natarcia. Zadanie to może być realizowane poprzez wykonanie kontrataku lub obronę kolejnej pozycji. *BVP i ośrogi nuki i oguow*

Ponadto pułk będący w drugim rzucie może być wykorzystany do zastąpienia tych oddziałów pierwszego rzutu, które utraciły zdolność bojową, likwidacji desantów powietrznych.

4. Struktura obrony pułku /opisać na schemacie/.

W działaniach obronnych pułk wykorzystuje oprócz siły ognia właściwości ochronno-obronne terenu oraz różnorodne obiekty fortyfikacyjne /rowy strzeleckie, okopy, zapory minowe itp./. Całość tworzy jednolitą strukturę obrony, w której ramach można wyodrębnić następujące elementy:

- ugrupowanie bojowe;
- porażenie ogniowe nieprzyjaciela;
- inżynierską rozbudowę rejonu obrony pułku.

Między tymi elementami istnieje ścisła współzależność, powiązanie i uwarunkowanie.

Rozpatrując ugrupowanie należy pamiętać, że będzie ono warunkować możliwości systemu ognia a inżynierska rozbudowa będzie uwarunkowana potrzebami konkretnego ugrupowania bojowego. Podstawą obrony jest ogień, ale i on może w pełni przejawiać swą moc tylko w powiązaniu z rozbudową inżynierską i działaniem wojsk odpowiednio ugrupowanych.

Struktura obrony pułku nie może być szablonowa. Powinna być zawsze dostosowana do konkretnej sytuacji taktyczno-operacyjnej; charakteru terenu i przewidywaniu działań nieprzyjaciela.

a/ Ugrupowanie bojowe pułku /opisać na schemacie/

Ugrupowanie bojowe pułku zależy od zadania, warunków w jakich pułk przechodzi do obrony, zamiaru rozegrania walki obronnej, ważności bronionego rejonu /kierunku/, siły spodziewanego uderzenia nieprzyjaciela.

Powstaje przez podział będących w dyspozycji dowódcy pułku sił i środków na poszczególne elementy i rozmieszczenie ich w terenie przy zachowaniu odpowiednich odległości. Należy pamiętać, że ugrupowanie bojowe w każdym wypadku powinno odpowiadać zamiarowi walki obronnej i zapewnić trwałość i aktywność w obronie, jak najmniejszą wrażliwość wojsk na uderzenia wszystkich rodzajów broni, najefektywniejsze wykorzystanie sił i środków, narastanie siły oporu w miarę natarcia nieprzyjaciela, utrzymanie ważnych rejonów obrony, wykonanie manewru, kontrataków, utrzymanie nieprzerwanego współdziałania i łatwość dowodzenia wojskami.

W zależności od otrzymanego zadania, zamiaru rozegrania walki posiadanych sił i środków, szerokości rejonu obrony oraz charakteru terenu, pułk może się ugrupować w jeden lub dwa rzuty. Zasadniczym ugrupowaniem pułku będzie ugrupowanie w dwa rzuty.

Ugrupowanie bojowe pułku składa się z:

- pododdziałów pierwszego rzutu;
- pododdziałów drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego;
- pododdziału /oddziału/ artylerii;
- pododdziału przeciwlotniczego;
- odwodu przeciwpancernego;
- pododdziałów zabezpieczenia technicznego i tyłowego.

W zależności od sytuacji doraźnie w skład ugrupowania bojowego pułku mogą wchodzić:

- oddział zabezpieczenia ruchu;
- odwód przeciwdesantowy;
- oddział ratunkowo-ewakuacyjny.

Pierwszy rzut stanowi z zasady większą część sił i środków. Składa się z dwóch-trzech batalionów piechoty ze środkami wzmocnienia. Pułk czołgów do pierwszego rzutu wydziela dwa-trzy bataliony /w tym batalion piechoty/.

Przy ugrupowaniu jednorzutowym pułk zmechanizowany wydziela do pierwszego rzutu do trzech batalionów, pcz podobnie /w tym batalion piechoty/.

Głównym zadaniem pierwszego rzutu jest odparcie natarcia nieprzyjaciela, zniszczenie jego sił przed przednim skrajem i w głębi obrony oraz stworzenie warunków do jego rozbicia zdecydowanym kontratakiem.

Drugi rzut składa się z jednego-dwóch batalionów, w tym do batalionu czołgów.

Głównym zadaniem drugiego rzutu jest zniszczenie-kontratak^{ca} lub ogniem prowadzonym z bronionych pozycji i rubieży ogniowych - nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony oraz trwałe utrzymanie pozycji (rubieży) w głąbi. Ponadto może być wykorzystany do zastąpienia tych pododdziałów pierwszego rzutu, które utraciły zdolność bojową.

Oddód ogólnowojskowy - tworzy się wtedy, gdy pułk ugrupowany jest w jednym rzucie. Zwykle występuje w składzie dwóch kompanii /kcz, kp/, jest przeznaczony do wykonania nieprzewidzianych zadań, wynikających w toku walki, a także do wykonania niektórych zadań typowych dla drugiego rzutu.

Oddód przeciwdesantowy - jest przeznaczony do niszczenia na lądzie desantów powietrznych oraz grup dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela. Organizowany jest z pododdziałów piechoty i czołgów działających w drugim rzucie lub odwodzie pułku. Wyznacza się w razie potrzeby.

Oddział ratunkowo-ewakuacyjny jest przeznaczony do udzielania pomocy pododdziałom w likwidacji skutków uderzeń jądrowych i chemicznych w rejonach porażenia. Organizuje się go z pododdziałów: piechoty /czołgów/, wojsk inżynierskich i chemicznych, remontowych i medycznych. Oddział ten zbiera się i przystępuje do działania na ustalony sygnał.

9 bp) Pozostałe elementy ugrupowania bojowego pułku omówione zostaną w wykładach katedr rodzajów wojsk.

b/ Porażenie ogniowe nieprzyjaciela

Porażenie ogniowe nieprzyjaciela w obronie polega na kompleksowym oddziaływaniu ogniowym konwencjonalnymi środkami rażenia przez wykonanie uderzeń ogniowych na podejściach, przed przednim skrajem i w głąbi obrony. Jest ono z reguły organizowane z góry i obejmuje: przygotowane uderzenia wojsk raketowych i lotnictwa raketami i bombami /pociakami z ładunkiem konwencjonalnym; system ognia; użycie inżynierskich środków rażenia.

System ognia w obronie jako element składowy porażenia ogniowego w obronie.

"System ognia - to połączenie wszystkich rodzajów przygotowanego ognia do zorganizowanego prowadzenia go w celu zniszczenia

nieprzyjaciela i wykonania postawionych zadań. System ognia związany jest ściśle z systemem zapór i charakterem terenu^{1/}. Celem jego jest zapewnienie możliwości nieprzerwanego niszczenia nacierającego nieprzyjaciela z równoczesnym potągowaniem się w miarę przybliżenia do przedniego skraju oraz z chwilą własnania się nieprzyjaciela w rejon obrony.

System ognia pułku obejmuje: /omówić na schemacie/

- przygotowany, ześrodkowany i zaporowy ogień artylerii z zakrytych stanowisk ogniowych na rejon, odcinki i rubieże na podejściach do obrony, przed przednim skrajem i w głębi obrony;
- strefy ognia środków przeciwpancernych;
- ciągły wielowarstwowy ogień wszystkich innych rodzajów środków rażenia przed przednim skrajem, na skrzydłach, w głębi obrony i w lukach między pododdziałami;
- manewr ognia w celu jego szybkiego zmasowania na dowolnym zagrożonym kierunku lub odcinku.

/Problematyka porażenia ogniowego oraz udział artylerii strzelającej z zakrytych stanowisk ogniowych w obronie - będzie treścią wykładu prowadzonego przez Katedrę WRiA/.

Końcem systemu ognia w obronie jest ogień środków przeciwpancernych. Ogień środków przeciwpancernych powinien pozbawić nacierającego nieprzyjaciela opancerzenia - zmusić go do odkrycia się, a wówczas ostateczne rozbicie jego sił jest dużo łatwiejsze. Stąd na organizację ognia środków przeciwpancernych należy zwracać szczególną uwagę.

Środki przeciwpancerne i inne środki ogniowe /np.czołgów/ należy rozmieszczać w rejonie obrony pułku w taki sposób aby mogły niszczyć czołgi nieprzyjaciela nie tylko przed przednim skrajem, ale i w głębi na całą głębokość rejonu obrony, we współdziałaniu ze śmigłowcami bojowymi. W batalionowych rejonach obrony i kompanijnych punktach oporu czołgi, bojowe wozy piechoty i środki przeciwpancerne powinny swoim ogniem ze skrzydeł i z głębi osłaniać kierunki zagrożenia pancernego oraz naturalne i sztuczne zapory przeciwpancerne. Do niszczenia czołgów i bojowych wozów piechoty nieprzyjaciela, które wtargnęły w głąb obrony, mogą być przygotowywane

---

^{1/}Słownik podstawowych terminów wojskowych - wyd.MDN Szt.Gen.str.33.

zasadki przeciwpancerne. Zasadki tworzy się z pododdziałów czołgów, artylerii i miotaczy ognia, pododdziałów piechoty na bojowych wozach piechoty oraz śmigłowców bojowych. Rozmieszcza się je zwykle na skrzydłach pododdziałów, w lukach między nimi i w głębi obrony. Dobrze zorganizowany ogień środków przeciwpancernych może doprowadzić do ogromnych strat nacierających czołgów i w efekcie uniemożliwienie natarcia. Przykładem może być ostatnia wojna na Bliskim Wschodzie, gdzie straty nacierających czołgów na zorganizowaną obronę były ogromne /np. w natarciu dwóch dywizji pancernych syryjskiej i irackiej na Wzgórza Golan straty sięgały około 80%.

Strefa ciągłego wielowarstwowego ognia to przede wszystkim ogień broni strzeleckiej. Obejmuje on automatyczną i maszynową broń pododdziałów oraz broń pokładową bojowych wozów piechoty i transporterów opancerzonych. Wszystkie środki ogniowe pododdziałów rozmieszcza się w sposób zapewniający rażenie nieprzyjaciela ogniem krzyżowym, skrzydłowym i sztyletowym. Muszą być gotowe do wykonania manewru i prowadzenia ognia w warunkach ograniczonej widoczności.

Gotowość systemu ognia osiąga się wówczas, gdy obsługi środków ogniowych zajęły stanowiska, postawiono im zadania ogniowe, przygotowały one dane do strzelania oraz zostały zaopatrzone w amunicję.

c/ Inżynierska rozbudowa rejonu obrony pułku

Inżynierska rozbudowa rejonu obrony pułku obejmuje:

- rozbudowę fortyfikacyjną rejonu obrony;
- budowę systemu zapór inżynierskich;
- przygotowanie i utrzymanie dróg;
- urządzenie i utrzymanie przepraw przez przeszkody wodne;
- wydobywanie i oczyszczanie wody;
- realizacja przedsięwzięć inżynierskich dotyczących maskowania wojsk i likwidacji skutków użycia broni masowego rażenia przez nieprzyjaciela.

W ramach fortyfikacyjnej rozbudowy rejonu obrony pułku przygotowuje się z reguły:

- dwie pozycje obrony;
- pozycje ryglowe;
- stanowiska ogniowe artylerii naziemnej i artylerii przeciwlotniczej;

- rejony ześrodkowania odwodów;
- rubieże ogniowe odwodu przeciwpancernego i rubieże minowania oddziału zaporowego;
- rubieże ogniowe pododdziałów czołgów i pododdziałów piechoty na bojowych wozach piechoty znajdujących się w drugim rzucie;
- rubieże rozwinięcia do kontrataku;
- rejony rozmieszczenia stanowisk dowodzenia i tyłów;
- pozorne i zapasowe rejony obrony i punkty oporu;
- pozycje przednie /w zależności od potrzeb/.

Pierwszą pozycję tworzą rejony obrony batalionów pierwszego rzutu, które z kolei składają się z kompanijnych punktów oporu. Głębokość pozycji do 3 km. Przedni skraj obrony określa dowódca armii, natomiast dowódca dywizji i pułku konkretyzuje go w terenie.

Drugą pozycję rozbudowuje - na podobnych zasadach - drugi rzut pułku. Odległość drugiej pozycji od pierwszej zależy od właściwości terenu, powinna ona wykluczać jednoczesne porażenie wojsk, rozmieszczonych na sąsiednich pozycjach jednym ładunkiem jądrowym średniej mocy. Wychodząc z głębokości każdej pozycji 3 km i głębokości rejonu obrony pułku do 12 km. Odległość między pozycjami może wynosić do 6 km /3 km + 3km + 6 km = 12 km/.

Każdą pozycję należy tak wybierać, aby oparta była o naturalne przeszkody przeciwpancerne. Pozycje można przygotowywać zarówno na stokach zwróconych ku nieprzyjacielowi, jak i na przeciwstokach wzniesień terenowych. Przebieg pozycji powinien zapewnić dobre warunki obserwacji i prowadzenia ognia przed nimi, a zarazem utrudnić nieprzyjacielowi obserwacje i rozwijanie wojsk do natarcia.

Pozycje ryglowe rozbudowuje się na całą głębokość rejonu obrony pułku w celu uniemożliwienia nacierającemu nieprzyjacielowi rozprzestrzeniania się w stronę skrzydeł i zapewnienia warunków tworzenia worków ogniowych. Pozycje te mogą jednocześnie stanowić rubież rozwinięcia do kontrataku albo rubież ogniową pododdziałów czołgów i pododdziałów piechoty na bojowych wozach piechoty znajdujących się w drugim rzucie /odwodzie/.

Rubieże ogniowe batalionu czołgów /bp na BVP/ drugiego rzutu przygotowuje się najczęściej między pierwszą a drugą pozycją po jednej - dwie na jednym - dwu kierunkach zmasowanego działania

czołgów nieprzyjaciela. Rubieże te mogą być wykorzystywane jako rubieże rozwinięcia do kontrataku.

Rubieże rozwinięcia do kontrataku drugiego rzutu /odvodu/ wybiera się w obrębie pierwszej pozycji i głębiej /między pierwszą a drugą pozycją/.

Rejony rozmieszczenia stanowisk dowodzenia

Stanowiska dowodzenia /SD/ rozmieszcza się w głębi obrony, w rejonie trudno dostępnym dla czołgów, zwykle z boku przewidywanego kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela w ^{SD - PL} odległości 4-6 km od przedniego skraju. Punkt dowódczo-obszerny pułku rozwija się w miejscach dogodnych do obserwacji przewidywanych kierunków natarcia nieprzyjaciela.

Tyłowe stanowisko dowodzenia /TSD/ rozwija się w rejonie rozmieszczenia tyłów pułku w odległości do 15 km.

Pozycje przednia rozbudowuje się szczególnie wtedy, jeżeli przed przednim skrajem obrony nie ma pasa przesłaniania. Rozbudowuje się ją w odległości 6-8 km od przedniego skraju. Celem pozycji przedniej jest wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do przebiegu przedniego skraju i struktury obrony, utrudnienia jego artylerii prowadzenia ognia na rejony obrony rozmieszczone na pierwszej pozycji, niedopuszczenie do niespodziewanego uderzenia nieprzyjaciela na pododdziały pierwszego rzutu i zmuszenia go do rozwinięcia sił głównych.

Pozycję przednią wybiera się i rozbudowuje pod względem inżynierskim tak, żeby nie odróżniała się od innych pozycji. Przed i na pozycji przedniej rozbudowuje się zapory inżynierskie.

Do obrony pozycji przedniej wydziela się z pułków pierwszego rzutu bataliony /kompanie/ piechoty i czołgów ze środkami wzmocnienia. Pododdziałami na pozycji przedniej dowodzi dowódca pułku.

Na odcinkach na, których nie organizuje się pozycji przedniej, wysyła się z batalionów pierwszego rzutu ubezpieczenia bojowe na odległość do 2 km od przedniego skraju obrony.

II. NIEKTÓRE PROBLEMY PRZYGOTOWANIA OBRONY

Przygotowanie obrony rozpoczyna się z chwilą otrzymania zadania bojowego i obejmuje:

- organizację walki;
- przygotowanie pułku do wykonania zadania bojowego;
- zajęcie obrony;
- rozbudowę inżynierską rejonu obrony;
- organizację i prowadzenie pracy politycznej;
- przeprowadzenia kontroli gotowości obrony i pododdziałów do wykonania zadań bojowych a także inne zamierzenia.

W wykładzie zostaną omówione tylko niektóre aspekty organizacji obrony. Pozostałe problemy wchodzące w zakres przygotowania obrony słuchacze powinni samodzielnie studiować opierając się głównie na Regulaminie Walki Wojsk Lądowych str. 268-278.

Organizacja obrony jest elementem przygotowania obrony i obejmuje:

- powzięcie decyzji;
- postawienie zadań bojowych pododdziałom;
- organizację współdziałania;
- zabezpieczenie działań bojowych i dowodzenia;
- planowanie walki.

Metoda i kolejność pracy dowódcy i sztabu podczas organizowania obrony zależą od warunków przejścia do obrony i czasu na jej przygotowanie. Najbardziej trudne warunki pracy wystąpią podczas przechodzenia pułku do obrony w warunkach bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem, pod bezpośrednim oddziaływaniem jego sił i środków. W takich sytuacjach konieczne jest stosowanie takiej metody pracy, która zapewniłaby przekazanie zadań do podwładnych w najkrótszym czasie.

Praca dowódcy i sztabu rozpocznie się po otrzymaniu wstępnego zarządzenia bojowego.

Jako typowa w tych warunkach kolejność pracy dowódcy i sztabu pułku może być:

- analiza otrzymanego zadania oraz określenie przedsięwzięć, które należy niezwłocznie zrealizować w celu szybszego przygotowania pododdziałów do wykonania postawionego im zadania;

- kalkulacja czasu;
- wydanie wytycznych szefowi sztabu dotyczących zapoznania zastępców dowódcy, szefów rodzajów wojsk i służb, dowódców pododdziałów z zadaniem, organizacji rozpoznania, rekonesansu oraz przygotowania danych do podjęcia decyzji;
- ocena sytuacji, określenie zamiaru walki;
- zameldowanie zamiaru przełożonemu i zapoznanie z nim oficerów sztabu;
- wydanie wstępnych zarządzeń bojowych pododdziałom.

Po otrzymaniu rozkazu bojowego lub zarządzenia bojowego dowódcy pułku:

- kończy podejmowanie decyzji z mapy /w razie potrzeby wysłuchuje meldunków lub odpowiedzi oficerów sztabu/;
- wydaje rozkaz bojowy pododdziałom, organizuje współdziałanie, zabezpieczenie działań bojowych i dowodzenie oraz daje wytyczne do pracy politycznej;
- jeżeli jest to możliwe przeprowadza rekonesans w czasie, którego konkretyzuje zadania dla pododdziałów i uściśla współdziałanie oraz organizuje system ognia, zapór inżynierskich i rozbudowę fortyfikacyjną - bezpośrednio w terenie.

W czasie organizacji obrony bez styczności z nieprzyjacielem wystąpią bardziej sprzyjające warunki pracy dowódcy pułku i sztabu pułku.

W tych warunkach dowódca pułku podejmuje decyzję z mapy i stawia zadania dowódcom pododdziałów, po czym całą pracę związaną z przygotowaniem obrony wykonuje w terenie.

W każdej sytuacji sposób pracy dowódcy i sztabu w zakresie organizacji obrony pułku powinien być taki, by zapewnił stałą gotowość pododdziałów do odparcia uderzenia nieprzyjaciela, umiejętne wykorzystanie terenu, zajęcie obrony we właściwym czasie, organizację ogniowego porażenia nieprzyjaciela /systemu ognia/ w wyznaczonym terenie.

Ze względu na ogólnie dostępną obszerną literaturę traktującą o tym zagadnieniu w wykładzie pominięto rozwinięcie problemu organizacji obrony, ograniczono się jedynie do naświetlenia organizacji współdziałania jako niezmiernie istotnego przedsięwzięcia w całości kształcenia organizacji obrony.

Współdziałanie w obronie organizuje się według zadań, prawdopodobnych kierunków natarcia nieprzyjaciela i kierunków kontrataków wojsk własnych. Główne problemy współdziałania określa się w decyzji dowódcy i podaje do wiadomości podwładnych podczas stawiania mu zadań. Organizację współdziałania dowódca pułku powinien uzgodnić wysiłki wojsk na rzecz pododdziałów działających w rejonie głównego wysiłku; spowodować aby wszyscy podwładni jednoznacznie zrozumieli cel walki, zadanie bojowe i sposoby ich wykonania; przewidzieć i uzgodnić warianty działania pododdziałów w zależności od możliwego charakteru działania nieprzyjaciela oraz ustalić sygnały powiadomienia, dowodzenia i współdziałania.

Współdziałanie w terenie organizuje się z zasady na łasię widoczności wzrokowej a na mapie lub makiecie - na całą głębokość zadania bojowego. Współdziałanie może być organizowane metodą dawaniami wytycznych przez dowódcę i meldunków podwładnych a w warunkach skrajnie ograniczonego czasu - tylko metodą wytycznych. Współdziałanie utrzymuje się przez cały czas walki. Naruszenie współdziałania powinno być niezwłocznie odtwarzane w toku walki współdziałanie może być konkretyzowane, a w razie nagłych zmian sytuacji - organizowane od nowa.

Dowódca pułku organizuje współdziałanie wojsk pułku, w kolejności zgodnej z przewidywanym przebiegiem walki uwzględniając z reguły następujące okresy:

- rażenie ogniowe głównego zgrupowania nieprzyjaciela na podejściach do obrony /w położeniu wyjściowym do natarcia w bezpośredniej styczności/, rozwijania się i przechodzenia do ataku oraz w czasie wykonywania kontrprzygotowania /o ile pułk bierze w nim udział/;
- walka o pozycje przednią /o ile jest organizowana/ i pozycję ubezpieczeń bojowych;
- walka podczas odpierania natarcia nieprzyjaciela przed przednim skrajem obrony;
- walka z nieprzyjacielem, który włamał się w głąb obrony.

W każdym z tych okresów dowódca pułku uzgadnia wysiłki wszystkich sił i środków własnych, informując o zadaniach realizowanych przez siły i środki przełożonego.

W rezultacie organizacji współdziałania, dowódca każdego pododdziału, każdego elementu ugrupowania bojowego powinien dokładnie wiedzieć kieady, gdzie i w jaki sposób działać z innymi pododdziałami i elementami ugrupowania bojowego w trakcie poszczególnych okresów prowadzenia walki obronnej.

III. PROWADZENIE OBRONY PRZEZ PUŁK

Rozpatrując możliwy przebieg walki z nacierającym nieprzyjacielem w walce obronnej pułku można wyróżnić następujące okresy:

- udział pułku w zerwaniu lub osłabieniu natarcia nieprzyjaciela;
- odparcie ataku i załamaniu natarcia nieprzyjaciela przed przednim skrajem;
- rozbicie nieprzyjaciela w głębi obrony.

Przejdę do omawiania poszczególnych okresów.

Decydujący wpływ na wykonanie zadań w obronie ma porażenie ogniowe nieprzyjaciela wykonane kompleksowo. W zależności od sytuacji porażenie ogniowe nieprzyjaciela w obronie może obejmować ogniowe /artyleryjskie i lotnicze kontrprzygotowanie; ogniowe /artyleryjskie i lotnicze/ wzbranianie podejścia i rozwijania wojsk nieprzyjaciela; ogniowe /artyleryjskie i lotnicze/ wsparcie broniących się wojsk w głębi oraz porażenie ogniowe nieprzyjaciela podczas wykonywania kontrataków.

Porażenie ogniowe nieprzyjaciela w obronie organizuje się z uwzględnieniem uderzeń jądrowych i w połączeniu z systemem zapór inżynierskich.

Powinno ono zapewnić:

- niszczenie środków napadu jądrowego i chemicznego nieprzyjaciela oraz jego systemów rozpoznawczo-uderzeniowych;
- porażenie głównego zgrupowania wojsk nieprzyjaciela /szczególnie wojsk pancernych/ w rejonach ześrodkowania, w czasie ich podchodzenia i rozwijania się lub w położeniu wyjściowym do natarcia;
- niszczenie i obezwładnienie artylerii, środków przeciwlotniczych, stanowisk dowodzenia i środków walki radioelektronicznej nieprzyjaciela;
- odparcie zmasowanych ataków czołgów i piechoty nieprzyjaciela;

- niszczenie, nieprzyjaciela, który wdarł się w głąb obrony, zwalczanie wysadzonych desantów powietrznych oraz utrudnienie podejścia i rozwijania się jego odwodów, a także przygotowanie i wykonanie kontrataków przez drugie rzuty /odwody/;
- osłonę luk między rejonami obrony i punktami oporu, skrzydeł oddziałów i pododdziałów, zapór inżynieryjnych oraz rejonów na, które nieprzyjaciel wykonał uderzenia bronią masowego rażenia;
- wykonanie manewru ogniem i środkami ogniowymi na zagrożony kierunek /rejon/.

a/ Udział pułku w zerwaniu lub osłabieniu natarcia nieprzyjaciela

Zerwanie lub osłabienie natarcia nieprzyjaciela jest przedsięwzięciem leżącym w kompetencji dowódcy armii. Realizowane jest poprzez kontrprzygotowanie ogniowe.

Kontrprzygotowanie ogniowe wykonuje się zgodnie z decyzją dowódcy armii na główne zgrupowanie ześrodkowującego się lub przygotowanego do natarcia nieprzyjaciela. Celem ogniowego kontrprzygotowania jest udaremnienie lub znaczne osłabienie natarcia wojsk nieprzyjaciela. Z reguły poprzedza ogniowe przygotowanie nieprzyjaciela. Główne obiekty rażenia, to: środki napadu jądrowego i systemy rozpoznawczo-uderzeniowe nieprzyjaciela; artyleria; wojska pierwszego rzutu; samoloty i śmigłowce na wysuniętych lotniskach /lądowiskach/. W kontrprzygotowaniu ogniowym biorą udział: lotnictwo wojsk lądowych, oddziały rakiet oraz organiczna, przydzielona i wspierająca artyleria.

W wypadku gdy obiekty wyznaczone do rażenia w kontrprzygotowaniu ogniowym leżą w zasięgu ognia organicznej, ~~X~~ przydzielonej i wspierającej artylerii, ^{pułku} to również ta artyleria bierze udział /zgodnie z planem wyższego przełożonego/.

**b/ Opiercie ataku i załamanie natarcia nieprzyjaciela przed
przednim skrajem**

Po stwierdzeniu, że siły główne nieprzyjaciela rozpoczęły marsz w głąb lub zajmują położenie wyjściowe do natarcia dowódca pułku melduje o tym dowódcy dywizji uściśla zadanie dla artylerii i daje rozkaz do otwarcia przez nią ognia.

Artyleria przystępuje do wykonania zadań określonych w ogniowym wzbrenianiu podejścia i rozwinięcia wojsk nieprzyjaciela. Rozpoczyna

się z chwilą wyjścia jego zgrupowania z rejonu wyjściowego do natarcia i trwa do momentu rozpoczęcia ataku. Celem działalności artylerii pułku /organicznej, przydzielonej i wspierającej/ oraz środków wyższego przełożonego jest zatrzymanie i dezorganizowanie rozwinięcia wojsk nieprzyjaciela, naruszenie dowodzenia nimi, porażenie wojsk pierwszego rzutu i osłabienie skuteczności przygotowania ogniowego.

W ogniowym wzbronieniu podejścia i rozwijaniu wojsk nieprzyjaciela biorą udział: oddział rakiet, wydzielone siły lotnictwa frontowego, lotnictwa wojsk lądowych oraz artylerii /w tym również artyleria pułku w zasięgu ognia/. Siły te wykonują uderzenia lotnicze i rakietowe, a artyleria nawały ogniowe na podchodzące wojska. Środki napa-
du jądrowego, artyleria i stanowiska dowodzenia nieprzyjaciela. Ponadto ustawia się narzutowe pola minowe.

W wypadku gdy została stworzona pozycja przednia wówczas broniący ją pododdział powstrzymuje nacierającego nieprzyjaciela, zadaje mu możliwie duże straty. Wycofuje się na rozkaz dowódcy pułku.

W czasie walki o pozycje przednią dowódca pułku powinien ustalić kierunek głównego uderzenia nieprzyjaciela i wzmocnić obronę na zagrożonym kierunku. Walką pododdziałów na pozycji przedniej wspiera się ogień artylerii z tymczasowych stanowisk ogniowych oraz innymi środkami.

Z chwilą wejścia nieprzyjaciela w zasięg skutecznego ognia środków przeciwpancernych, otwierają one ogień niszcząc głównie czołgi i wozy bojowe.

Po wykonaniu uderzeń jądrowych przez nieprzyjaciela, dowódca pułku odtwarza dowodzenie, zarządza w zależności od potrzeb likwidację skutków uderzeń i organizuje odparcie ataku. Wyłomy powstałe w wyniku uderzeń jądrowych i chemicznych nieprzyjaciela zamyka się ześrodkowanym ogniem artylerii, odwodem przeciwpancernym i oddziałem zaporowym, a w razie konieczności również częścią pododdziałów drugiego rzutu.

Z chwilą rozpoczęcia przez nieprzyjaciela ogniowego przygotowania, stan osobowy pułku ukrywa się w czołgach, bojowych wozach piechoty, okopach i innych ukryciach. Obserwatorzy prowadzą obserwację, dowódcy osobiście obserwują działania nieprzyjaciela i wojsk własnych.

W miarę podchodzenia nieprzyjaciela do obrony, ogień broniących się wojsk ciągle nasila się i osiąga maksymalne natężenie w czasie ataku. Główną masę ognia ześrodkowuje się przede wszystkim na czołgi i inne opancerzone środki nieprzyjaciela, odcinając piechotę od czołgów.

Artyleria realizuje zadania w ramach ogniowego odparcia ataku nieprzyjaciela.

Ogniowe odparcie ataku nieprzyjaciela rozpoczyna się od momentu przejścia jego wojsk do ataku i trwa aż do zakończenia walki o utrzymanie pierwszej pozycji. Wykonuje ~~si~~ wykorzystując maksymalne możliwości lotnictwa, oddziału rakiet artylerii i innych środków ogniowych. Głównymi obiektami rażenia ogniowego w tym okresie są atakujące wojska, przede wszystkim czołgi i śmigłowce bojowe, ŚWJ, artyleria wykonująca ogólne wsparcie ataku i inne ważne obiekty.

Pododdziały pierwszego rzutu, uparczywie bronią zajmowanych rejonów. Czołgi, które się włączyły w głąb niszczą się wszystkimi środkami przeciwpancernymi oraz ogniem artylerii, czołgów i BWP.

Walką o przedni skraj obrony dowódca pułku kieruje ze stanowiska dowodzenia lub punktu obserwacyjnego dowódczego, wpływając na rozwój walki przede wszystkim przez ześrodkowanie ognia artylerii pułku na kierunki najbardziej zagrożone.

c/ Rozbicie nieprzyjaciela w głębi obrony

Wtargnięcie nieprzyjaciela w głąb obrony jest zawsze możliwe - zwłaszcza na kierunkach na, których nieprzyjaciel wykonał uderzenia jądrowe. Uporczywość broniących się pododdziałów, nawet będących w okrążeniu ma szczególnie ważne znaczenie dla organizacji walki w głębi pułkowego rejonu obrony, kanalizuje ruch nieprzyjaciela nie pozwala na rozprzestrzenianie się jego wojsk w stronę skrzydeł.

Walka pododdziałów wspierana jest w ramach ogniowego wsparcia broniących się wojsk, którego celem jest zadanie nieprzyjacielowi maksymalnych strat i niedopuszczenie do przełamania przez niego obrony. Polega ono ^{wykonaniu na} nacierającym nieprzyjaciela jednoczesnych i kolejnych uderzeń lotnictwa, rakiet, artylerii i innych środków ogniowych.

Dużą rolę w obronie odgrywają kontrataki. Pułk w zależności od sytuacji może wykonać kontratak swoim drugim rzutem:

- samodzielnie;
- wspólnie z drugim rzutem /odwodem/ dywizji;
- wspólnie z kontratakującym sąsiadem.

Problem aktywności w ogóle w tym głównie wykonywanie kontrataków był przedmiotem ożywionej dyskusji na łamach szeregu kolejnych numerów Myśli Wojskowej w latach siedemdziesiątych. Można spotkać się z twierdzeniem, że wykonywanie kontrataków nie jest celowe, ponieważ ten kto wykonuje kontratak wchodzi w położenie nacierającego /odkrywa się/ i traci wszystkie korzyści, jakie dawała mu obrona. Zapewne część prawdy zawiera takie twierdzenie.

Należy jednak pamiętać, o tym, że właśnie kontrataki i przeciwuderzenie ograniczają inicjatywę nacierającego i tempo jego natarcia. Są też jedyną drogą do przejęcia inicjatywy i bez nich trudno mówić o wykonaniu zadania w obronie.

Doświadczenia wojenne uczą, że kontrataki odgrywały dużą rolę. Ich działania doprowadzało często do zniszczenia nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony.

Obecnie zmieniły się warunki wykonywania kontrataków, bowiem nima korzystnymużycie broni jądrowej pozwala szybciej osiągnąć zmianę w niekorzystnym stosunku sił i zwiększyć efektywność kontrataków. Podejmując decyzję do wykonania kontrataków, dowódca pułku musi zawsze uwzględnić sytuację na polu walki i na tej podstawie ocenić celowość wykonania kontrataków. Kontrataki wykonywane za wszelką cenę bez względu na warunki i okoliczności mogą przynieść więcej szkody niż korzyści.

Jakie będą więc korzystne warunki do wykonania kontrataków.

Najkorzystniej jest wykonywać kontratak w momencie, kiedy nacierające pododdziały nieprzyjaciela zostały zatrzymane lub tempo ich natarcia zahamowane, a podchodzące z głębi najbliższe odwody zostały odcięte lub poniosły duże straty. Kontrataki wykonuje się gwałtownie na skrzydło i tyły nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony.

Drugi rzut pułku wykonuje kontratak z zasady wspólnie z drugim rzutem /odwodem ogólnowojskowym/ dywizji lub we współdziałaniu z drugim¹ rzutami sąsiednich pułków.

Pułk samodzielnie wykonuje kontratak w czasie walki o utrzymanie pierwszej pozycji wówczas gdy w obronę wdarły się nieznaczne siły nieprzyjaciela, którym zadano znaczne straty i naracie zostało zahamane w ramach pierwszej pozycji.

Przed kontratakiem i w czasie jego wykonania prowadzi się porażenie ogniowe nieprzyjaciela według następujących okresów:

- ogniowe zabezpieczenie podajścia wojsk;
- ogniowe przygotowanie kontrataku;
- ogniowe wsparcie kontrataku.

Porażenie ogniowe nieprzyjaciela w czasie wykonywania kontrataków organizuje się i prowadzi zgodnie z ogólnymi zasadami ogniowego porażenia nieprzyjaciela w natarciu.

Jeżeli nieprzyjaciel użyje broni jądrowej i chemicznej w sposób zmasowany lub tworzy zdecydowaną przewagę w siłach i środkach, zwłaszcza w czołgach, to kontrataków zwykle się nie wykonuje. W takich wypadkach pułk uporczywie broni przygotowanych pozycji. W tym przypadku drugi raz pułk przechodzi do obrony drugiej pozycji na kierunku najbardziej zagrożonym w celu niedopuszczenia do przerwania się nieprzyjaciela na tyły ugrupowania obronnego pułku.

Odwód przeciwpancerne i oddział zaporowy pogłębiają obronę drugiego rzutu pułku lub osłaniają jeden z kierunków możliwego rozprzestrzeniania się nieprzyjaciela w stronę skrzydeł.

ZAKOŃCZENIE

W wykładzie przedstawiono niektóre tylko wybrane zagadnienia obrony pułku, zasygnalizowano obowiązujące w tym względzie zasady, stąd też wykład traktować należy jako wprowadzenie do samodzielnego studiowania całokształtu problematyki obrony. Podane w wykładzie normy traktować jako obowiązujące.

Kierownik Zakładu DBP

płk dypl. Stefan TRETYN

WYKAZ LITERATURY

zalecaniej do samodzielnego studiowania

I. Materiały i dokumenty normatywne

1. Regulamin Walki Wojsk Lądowych Sił Zbr.PRL cz.I /dywizja-pułk/
rozdz.I,II i VII.
2. Regulamin Sztabów /tymczasowy/ Nr bibl.021111.

II. Materiały problemowe

1. Biuletyn Informacyjny nr 1 /143/ wyd.MON nr bibl.021190.
2. Podręcznik "Działania bojowe pułku", wyd.ASG nr 011010.
3. Aneks do podręcznika Działania bojowe pułku - wyd.ASG
nr bibl.01564, Rozdz.V.

III. Materiały studyjne

1. G.Żukow: Wspomnienia i refleksje, wyd.MON
Autor obok innych problemów daje wiikliwą ocenę działań obro-
nych w drugiej wojnie światowej na froncie wschodnim. Między
innymi naświetla i podaje obszerną genezę obrony Moskwy,
Leningradu, Stalingradu i Kurska.
2. Podręcznik: Rozwój taktyki Armii Radzieckiej w Wielkiej Wojnie
Narodowej 1941-1945 nr bibl.845.
Podręcznik omawia między innymi rozwój taktyki walk obronnych.
Daje analizę możliwości bojowych ZT i oddziałów w poszczegól-
nych fazach wojny. Wartość pozycji wyraża się między innymi
tym, że zawiera szereg konkretnych przykładów ze szczegółową
ich analizą.

WYKAZ

materiałów, które mogą być wykorzystane w wykładzie.

I. Schematy

1. Struktura rejonu obrony pułku.
2. Ugrupowanie bojowe pułku.
3. System ognia pz w obronie.
4. Inżynieryjna rozbudowa rejonu obrony pułku.

II. Diapozytywy /komplet/

III. Materiały przygotowane do wykorzystania na monitorach telewizji

Wykonano w 5 egz.

Egz. nr 1-5 BIBL.OZS

Wyk.płk Trętyn

Druk.B.K. dnia 6.02.86 r.

Nr ks.masz.Pf 13/KIO

